

T.a.v.: ACM, autoriteit consument & markt
Onderwerp: Ontwerp codebesluit prioriteringsruimte transportverzoeken 2025,
zaaknummer ACM/25/194782
Referentie: <https://www.acm.nl/nl/publicaties/ontwerp-codebesluit-prioriteringsruimte-transportverzoeken-2025>
Datum: 1 Augustus 2025
Contact: contact@energieuitwater.nl

L.S.

Deze brief omvat de input van de EWA, de Nederlandse branchevereniging voor Energie uit Water, op de consultatie ontwerp codebesluit prioriteringsruimte transportverzoeken.

Het ledenbestand van de EWA (voor meer details verwijzen wij u graag naar www.energieuitwater.nl) bestaat met name uit technologie- en projectontwikkelaars en toeleveranciers die zich richten op de realisatie van duurzame energieproject in Nederland en export van Nederlandse technologie. Deze projecten gebruiken water als energiebron. Dit omvat rivierkracht, golfenergie, getijdenenergie, osmose-energie en daarnaast kan water (op een aantal verschillende manieren) benut worden als energieopslag.

Deze vormen van energie uit water kenmerken zich onder andere door:

- Ze zijn veelal voorspelbaar en/of bieden een energieproductieprofiel dat afwijkt van het profiel van wind en zonne-energie, waardoor het deze bij uitstek kan aanvullen;
- Dit aanvullende productieprofiel maakt een efficiëntere benutting van het elektriciteitsnet mogelijk, bijvoorbeeld door cable-pooling;
- Dragen bij aan voorzienings- en leveringszekerheid van energie in een toekomstig 100% duurzaam energiesysteem;
- Visuele impact van projecten zijn veelal beperkter waardoor inpassing in het landschap eenvoudiger is en gunstige locaties vanuit een efficiënt (gebruik en uitbereiding van het) elektriciteitsnet;
- Daarnaast zijn er een aantal aspecten die in het kader van deze consultatie minder van belang zijn:
 - o Gebruiken vrijwel geen 'critical raw materials' en hebben een grotendeels Nederlandse leveranciersketen, wat leveringszekerheid en energie autonomie garandeert;
 - o De Nederlandse energie uit water technologieën lopen wereldwijd voorop en bieden enorme exportkansen;
 - o Een aantal energie uit water technologieën zijn combineerbaar in (gebieden met) andere gebruiksfuncties (zoals bijvoorbeeld waterkeringen en offshore wind parken), waardoor de benodigde ruimte voor de energietransitie beperkt kan worden en er meer ruimte voor natuur en biodiversiteit (ongemoeid) 'overblijft'.

In deze reactie doen wij een aantal aanbevelingen om de effectiviteit van prioritering van allocatie van netcapaciteit te verhogen, met name ook in relatie tot andere Nederlandse doelstellingen waarop dit een wezenlijke impact heeft.

Algemene zienswijze EWA

Het ontwerpbesluit prioriteringsruimte transportverzoeken lijkt zich met name te richten op prioritering van afname van energie voor wat betreft transportcapaciteit en nieuwe aansluitingen op het elektriciteitsnet. Naast afnamecongestie is er in Nederland in veel gebieden ook sprake van invoedings- of terugleveringscongestie (zie: <https://data.partnersinenergie.nl/capaciteitskaart/totaal/invoeding>). In onze ogen verdient de allocatie van transportcapaciteit aan de invoedingskant (meer) aandacht. De energietransitie dreigt immers te vertragen door te beperkte beschikbare netcapaciteit om nieuwe duurzame projecten aan te sluiten.

De afgelopen jaren zijn er met name zon- en windprojecten gerealiseerd om meer duurzame elektriciteit te genereren in Nederland. Deze technologieën kunnen tegen acceptabele projectkosten gerealiseerd worden. Bij het selecteren van de projecten voor overheidssteun (via de SDE++ regeling) worden ongewenste externe effecten niet of beperkt meegenomen. Een deel van die effecten komen tot uiting in de elektriciteitsmarkt en het elektriciteitsnet. Het variërende karakter van stroomproductie uit zon en wind zorgt voor substantiële prijseffecten op de elektriciteitsmarkt. Locatiekeuzes voor projecten worden gemaakt op basis van vergunbaarheid en kosten van locaties, niet op basis van een efficiënt en logisch elektriciteitsnet. Ook wordt er niet of beperkt gekeken naar de jaarproductie die een project kan realiseren, in relatie tot de netcapaciteit die hiervoor nodig is. Om sneller te verduurzamen zou het prioriteren van projecten die jaarlijks meer energie (in MWh-elektriciteit) leveren op basis van dezelfde netruimte (MW-capaciteit) tot een versnelling van de energietransitie leiden.

In een toekomstig 100% duurzaam energiesysteem zijn (wind en zon) aanvullende oplossingen. Prioriteringsregels moeten dit onderkennen om de energietransitie op de juiste wijze bij te sturen en de beperkte (invoedings)netcapaciteit op de juiste wijze te benutten.

Specifieke suggesties EWA

De EWA doet graag de suggestie om nog eens goed naar punten 45 en 93 te kijken. Punt 45 (pagina 34) stelt: "Bij de vraag of een activiteit voor de extra capaciteit prioriteit nodig heeft om een groot algemeen belang te dienen, speelt ook de hoeveelheid aanbieders binnen de activiteit of functie een rol. Als er binnen de activiteit of functie veel aanbieders zijn, dan is het minder snel te rechtvaardigen dat die activiteit of functie in generieke zin voorrang nodig heeft, tenzij die activiteit of functie raakt aan nationale veiligheid, publieke taak of ontwrichting van de samenleving. Hiervan zal bij veel aanbieders in de regel niet snel sprake zijn, omdat er meerdere aanbieders zijn waartussen kan worden gewisseld". Verderop, onder punt 93 (pagina 42) staat: "Activiteiten op het gebied van productie, levering en opslag van en handel in elektriciteit worden aangeboden door veel verschillende aanbieders. Deze activiteiten krijgen geen prioriteit, omdat zij niet voldoen aan de beoordelingscriteria. De nationale veiligheid van Nederland wordt niet ernstig geschaad, er wordt geen ernstige afbreuk gedaan aan de goede publieke dienstverlening en de samenleving wordt niet ernstig ontwricht, als deze activiteiten geen aanvullende of nieuwe transportcapaciteit kunnen krijgen. Voor productie- en opslagactiviteiten die zijn bedoeld voor het afleveren van elektriciteit in Nederland, bestaan redelijkerwijs geen alternatieven in de Europese Unie, omdat er maar beperkt grensoverschrijdende transportcapaciteit beschikbaar is. Daarom is voor productie- en opslagactiviteiten wel voldaan aan het tweede en derde criterium".

In onze ogen is de combinatie van deze 2 punten te kort door de bocht. Ja, er zijn veel aanbieders (producenten) van duurzame elektriciteit, maar deze leveren niet allemaal een vergelijkbaar product (voor wat betreft timing en profiel van geproduceerde en/of geleverde kWh-en elektriciteit). Dit moet meegenomen worden, omdat deze een wezenlijk verschillende bijdrage leveren aan de energietransitie als publieke taak en verantwoordelijkheid, zoals hiervoor beargumenteerd.

Onze suggestie is dan ook om binnen productie van duurzame elektriciteit te differentiëren naar energiebron en productieprofiel en prioriteit in netaansluiting te bieden aan projecten die een hogere mate van complementariteit hebben (t.o.v. zon en wind).

Resumerend

Naast prioritering van aansluitcapaciteit van afname van energie verdient ook invoedingscapaciteit een prioritering. Met de juiste verwerking van de geboden suggestie(s), wordt het ontwerpbesluit verder aangescherpt en kan daarmee sturing worden gegeven aan een betere en kostenefficiëntere invulling van de energietransitie door een betere benutting van beschikbare netcapaciteit en een betere locatiekeuze om benodigde netuitbreiding te beperken.

Wij zijn uiteraard beschikbaar om een en ander verder toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Namens het EWA bestuur,

